

Rusko / Darłowo רוסקו/דרלובו

רוסקו (בגרמנית: Rußhagen) הוא כפר, הסמוך לצדה הדרומי של דרלובו. ראשוני היהודים הופיעו בדרלובו במאה ה-18. הודות לאשורים המיוחדים שנתקבלו על ידם, מותר להם היה להתגורר בעיר. החל ממחצית המאה ה-18 מספר היהודים עלה בהדרגה. ב-1752 חיו בדרלובו כבר 5 משפחות – 36 בני אדם.

הצבור היהודי בדרלובו היה קטן. במאה ה-19 הושג שיא מספרי – היו אלה 68 בני אדם, 1,3 אחוז מכלל התושבים. למרות זאת, יהודי דרלוב היו מאורגנים היטב. כבר במחצית הראשונה של המאה ה-19, יתכן כי בסביבות 1830-1840 לערך, הם בנו בית כנסת משלהם והחזיקו במקוה. בראשית המאה ה-19 הם ייסדו גם את בית העלמין. הם בחרו למקם אותו על חלקה ששטחה 0,12 ההקטר, המרוחקת 3 ק"מ דרומית למרכז דרלובו, בכניסה לכפר רוסקו, בצד הימני של כביש בכיוון קארוויצ'ה. ידוע, שב-1853, בהזדמנות של גידור בית הכנסת בדרלובו גודר גם בית העלמין.

בתום מלחמת העולם הראשונה מוקם בבית העלמין לוח זיכרון לזכר תושבי דרלובו היהודים, שנספו במלחמת העולם הראשונה: מקס ברוך, זיגמונד כהן, ארתור פרוידנליך וכן גאורג מילרהיים. בלוח הזיכרון הוזכר גם לואיס לאופולד, ששירת ביחידת העלית של חיל הרגלים הימי הקיסרי בקולוניה הגרמנית קיאוצ'ו (סין) וכן לאו מאירסון, אשר כחייל בחזית עוטר בעיטור צלב הברזל.

בעת "ליל הבדולח" בליל שבין ה-9 ל-10 בנובמבר 1938, בית העלמין נחרב, המצבות הופלו ולוח הזיכרון לזכר נספי מלחמת העולם הראשונה- ניזוק. שער בית העלמין ננעל אז בשרשרת. תהליך ההרס נמשך אחרי המלחמה. ב-25 בנובמבר 1970, על סמך ההחלטה של שר כלכלת הפנים הפולני, בית העלמין ננעל באופן רשמי. כמה שנים מאוחר יותר, ב-1974, החלקה, כפיסת אדמה לעיבוד, נמכרה לידיים פרטיות. הבעלים החדשים התכוון לבנות עליה בית מגורים וסדנא.

ב-1987 בית העלמין נרשם ברשימת האתרים לשימור בהחלטה מס' 1205 מיום ה' 4 ב-מאי 1987. אז היה עוד מבנה ברור לעין של חלקות קבורה ושל הקברים עצמם ובשטח בית העלמין נמצאו שבע מצבות שלמות וכן כעשר מצבות שבורות. ההחלטה של הממונה על שימור האתרים המחוזי, משמעה היה, שהבעלים הפרטיים לא היה יכול לבנות על החלקה הזו, כפי שהיה בכוונתו לעשות לפני כן. אולם הבעלים דחה חלקות חליפין שהשלטונות הציעו. ב-2011 תיק התביעה בעניין הגיע לבית המשפט האירופי לזכויות האדם בשטרסבורג. ב-25.10.2010 בית העלמין נרשם מחדש ברשימת האתרים לשימור תחת המספר A-744.

ב-2018 נראו בשטח רק שלוש מצבות אבן חול שנשתמרו במלואן וכמה חלקי מצבות. נראו גם יסודות קברים. בית העלמין מצמיח גם עצי אלון עתיק. הגבולות ההיסטוריים של בני העלמין מצד הכביש מס' 37 מצוין בידי שיירי חומת הבטון התומכת. כרגע הוכנסו לשם כמה עמודי תמיכה אך הם לא חוברו על ידי רשת.

נכון לעכשיו החלקה שבה ממוקם בית העלמין נותרת בידיים פרטיות. אחת המצבות מבית העלמין ברוסקו, לזכרה של חנה, בת יעקב, שנפטרה ב-1888, מוקמה בלפידריום שליד כנסיית האם הקדושה מצ'נסטוחובה בדלובו.